

**Dissertatio solennis medica sistens methodum medendi individuaem,
generali non contrariam ... / [Georg Konrad Hülsemann].**

Contributors

Hülsemann, Georg Konrad.
Coschwitz, Georg Daniel.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Typis Jo. Christiani Hilligeri, [1728]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/a4kqugd3>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO SOLENNIS MEDICA
SISTENS

METHODUM MEDENDI IN-
DIVIDUALEM, GENERALI NON
CONTRARIANTEM

QUAM

ADSPIRANTE SUMMO NUMINE

CONSENTIENTE GRATIOSO MEDICORUM ORDINE

P R Æ S I D E

DN. GEORGIO, DANIEL
COSCHWITZ,

MED. DOCT. ANATOM. CHIRURG. ET BOTAN. IN ALMA FRI-
DERICIANA PROFESS. PUBL. ORDIN. POTENTISS. BORUSS. REGIS IN
COMITATU MANSFELDENS. ET APUD PALATINOS HALENS. PHY-
SICO MERITISSIMO ACAD. CÆSAR. LEOPOLD. NAT.
CUR. COLLEGA LONGE DIGNISSIMO,

PATRONO, AC PROMOTORE SINGULARI OBSERVANTIÆ CUL-
TU DEVENERANDO

PRO DOCTORIS GRADU

SUMMISQUE HONORIBUS AC PRIVILEGIIS IN AR-
TE MEDICA MORE MAJORUM SOLENNI
OBTINENDIS.

D. *August. Anno MDCCXXVIII.*

PUBLICO ET PLACIDO ERUDITORUM EXAMINI

GEORGIUS CONRADUS HÜLSEMANN,

LÜNEBURGENS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Typis IO. CHRISTIANI HILLIGERI Acad. Typ.

11

DISPENSARY OF THE MEDICAL

THOMAS MEDICAL IN

PHYSICIAN GENERAL

CONTRACTUAL

APPOINTMENT

OF THE MEDICAL

GEORGE DANIEL

CONTRACTUAL

PHYSICIAN GENERAL

CONTRACTUAL

PHYSICIAN GENERAL

CONTRACTUAL

PHYSICIAN GENERAL

CONTRACTUAL

PHYSICIAN GENERAL

CONTRACTUAL

VIRO
REVERENDISSIMO, PERILLVSTR,
EXCELLENTISSIMO DOMINO,
DOMINO
ERN. JOACHIMO
DE GROTE
SERENISSIMI AC POTENTISSIMI REGIS
MAGNÆ BRITANNIAE, DVCIS BRVNSV. ET LVNEB.
S. R. J. ARCHI-THESAVRARI ET
ELECTORIS
IN DUCATU CELLENSI STATUUM
PROVINCIALIUM DIRECTORI
ET
DOMINO DOMUS ET COENOBII STI.
MICHAEL. LVNEB.
DOMINO HAEREDITARIO IN BREESE,
HORN RELIQVA.
DOMINO MEO
GRATIOSISSIMO.

VIR
REVERENDISSIME, PERILLVSTRIS
ATQVE EXCELLENTISSIME
DOMINE GRATIOSISSIME

Vas VESTRÆ EXCELLEN-
TIÆ jam nuncupo pagellas, eæ
profecto erubescerent contra
scripturæ naturam, si hanc sibi
obmotam sentirent quæstio-
nem : Utrum dignæ sint , quibus Nomen
Vestrum,

Vestrum, at quam **ILLVSTRE NOMEN!**
præfigatur, an meritæ potius nigro audaciæ
notari lapillo? Multo adhuc magis obmu-
tescerem & ego, nisi insignis illa, quæ in se-
rena **VESTRÆ PERILLVSTRIS EX-**
CELLENTIÆ facie radiat Clementia, me
reddidisset humillime confisum, in adversam
non versum iri partem, si tam Venerabili No-
mine hæcce disputatio primo statim in limine
condecorata in lucem prodiret, imo in cer-
tissimam spem assurgo, hocce conamen me-
um pro indicio devotissimæ erga **VESTRAM**
EXCELLENTIAM Venerationis, quam
mecum omnes mei pro innumeris in nos col-
latis beneficiis fovent, acceptum, hancque
disputationem excusatam iri, quod tam **MA-**
GNVM NOMEN præferre publice gestierit,
Servet iterum **DEUS TE VIR REVERNDIS-**
SIME salvum, & per multos annos incolu-
mem, in salutem Ducatus **Luneburgici**, in

florem & splendorem ILLVSTRIS GRO-
TIORVM FAMILIAE, & demum, si ma-
gnis parva neçtere licet, conseruet DEUS
T. O. M. TE GRATIOSISSIMVM PA-
TRONVM mihi,

CELEBERIMI ET ILLVSTRIS
NOMINIS TUI

OBSERVANTISSIMO, HUMILLIMO

GEORG. CONRAD. HÜLSEMANN.

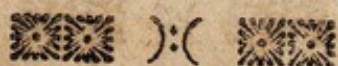
PROOEMIUM.

Quando Cicero medicorum, i. e. Aurelius Cornelius Celsus Præfat. Lib. I. dicit; „Non eadem, omnibus etiam „in similibus casibus opitulatur: sane ipsius intentio est indigitare, Medicum non esse

debere purum putumque Empiricum, qui solis experimentis fidens, contentus esse solet, quod cognito morbo, certum quoque cognitum habeat remedium, quo semper sub eadem spe felicitis successus sine ulla distinctione uti possit; ita ut neque temperamenti, neque sexus, neque ætatis, vel causarum, atque symptomatum diversorum rationem attendat; sed veri rationalis Medici officium esse, ut cognito prius morbo, causisque morbum producentibus perspectis, reliquarum etiam individualium circumstantiarum conditionem ponderando, non modo communia, sed propria quoque respiciat, & Medica-

dicamenta pariter, ac illorum debitum utendi modum, selectum, directionem, dosin; cum individuali applicatione ad ægrotantis naturam, ætatem, vires, diversas morbi causas, aliaque scitu necessaria dirigere sciat, atque hoc modo sine suo proposito feliciter pro viribus potiatur. Hæc cum ita se habeant, rationales Medici a multo jam tempore eo incubuerunt, ut remediorum salubrium salutarem applicationem certis includerent regulis atque præceptis, quibus methodum monstrarent medentibus, secundum quam in singulis morbis pro diversitate causarum magis aut minus urgentium generaliter indicationes curatorias æque ac præservatorias formarent, quibuscum remediorum selectus ac debitus usus conspirare debet, ut ita Medicus in curationibus morborum secundum rationem demonstrative quasi agat, suarumque actionum fundatam rationem reddere valeat. Quæ tamen cum aliquando exceptiones patiantur aut requirant in casibus particularibus & individualibus, nec semper generali illo ordine sine exceptione exequi possint, quin potius aliquam additionem, aut subtractionem, vel moderationem poscant, generaliori illi medendi methodo, altera quasi specialior subordinata fuit, specialiores imo specialissimas complectens regulas atque cautelas practicas clinicas, circa singulum morbum, in singulis individuis observandas. Unde apud Practicos loquendi formula ortum cepit, haud eosdem morbos semper eadem curari posse methodo, sed methodum specialem ac individualem longe aliam esse quam generalem,

lem & Medici summum artificium in eo consistere, ut ex individualium circumstantiarum collectione sciat methodum specialem applicare: id quod aliquando, a junioribus ad minimum practicis, eo explicatur, quasi generalis medendi methodus in totum aboleatur, nec ullo modo indicationes curatoriæ generaliter suppeditatæ locum haberent: sed omnia alio atque inverso plane ordine peragenda essent.

Cum autem sano quidem sensu individualis Methodus a generali in tantum differat, verumtamen generalem semper pro fundamento agnoscere debeat, cui tanquam regulæ insistant, & cujus quasi exceptionem aliquam constituat, aut strictiorem aliquando applicationem formet, nullus dubitavi præsentis Dissertationis inauguralis haud indignum argumentum fore, si pro viribus tentarem, tam Differentiam, quam Convenientiam utriusque Methodi commonstrare, unamque ex altera si explicarem. Quod ut secundum veritatis tramitem in emolumentum artis salutaris succedat, a vero veritatis fonte, summo Numine, vires animi necessarias humillime expeto.

I.

DUm in præsentè tractatione Methodum medendi individualem, generali non contrarian-tem sistere intendo, incumbere mihi prævideo, ut omnium primo fundamentum totius tractationis per explicationem vocum præmittam, atque indigitem, quid per methodum medendi
B simpli-

simpliciter consideratam, quidve per eandem generalem, & individualem intelligam, aut intellectum velim: Methodus itaque, sicuti in genere viam compendiarium, certumque ordinem, præcipue in docendo, significat, ita per Methodum medendi simplicissimo sensu non nisi via certusque ordo indigitatur, quibus Medicus sub artis suæ exercitio, in morbis vel præoccupandis, vel sanandis atque medendis, pro sanitate vel conservanda, vel restituenda, utitur.

II.

Dividitur hæc medendi methodus communiter in tres quasi species, aut triplici modo atque respectu ad artem sanandi applicatur: Prior generalissima dici potest; quæ viam monstrat, qua Medicus sanationem morborum meditans, seu Praxin aggressurus, tam de effectu & operatione remediorum ex triplici fonte depromendorum, quam de illorum rationali & methodica applicatione secundum causas generaliter consideratas, & hinc formandas indicationes generales, certior redditur atque instruitur, ita tamen ut nullam adhuc certorum aut singulorum habeat morborum rationem, multo minus ad individua, quæ huic illive subjiciuntur morbo, respiciat; sed simpliciter de actione aut reactione remediorum in corpus, ejusque partes tam fluidas quam solidas, hujusque in illa, sollicitus sit. Ut v. g. sciat, humorum spissitudinem simplicem, sui dilutionem & attenuationem per potulenta appropriata, aut medicamenta humectantia sufficienter exhibita, motusque proportionatos, requirere: in lentescencia mucida humorum majore modo dicta, licet proficua sint, non sufficere, sed resolutionem majorem, per digestiva, salina, acriuscula, resinosa exigere: quantitatem humorum

morum exedentem, imminutionem per varii generis evacuationes & subtractiones, secundum materiam substradam eligendas, poscere: deficientem vero eorundem quantitatem sui restitutionem per alimentosa, aliave remedia, requirere: discra siis humorum variis, sive salinis, sive acidis, sive sulphureis, diversas acrimonias producentibus, per corrigentia, alterantia, absorbentia, edulcorantia, contemperantia, occurrendum esse: in partibus solidis si ex fibrarum motricium extraordinaria laxitate, mollitie, debilitate, motus necessarii deficient, earundem roborationem tonicam, per exsiccantia, nervina, roborantia, tonica, imo pro re nata, adstringentia, postulari: aut, si ex rigidiore spastica fibrarum motricium tractione nimii & inordinati motus oborti fuerint, vigores illos spasmosque fibrarum esse demulcendos, relaxandos, per lenientia, humectantia, antispastica. Quæ omnia & adhuc plura occurrunt & pertractantur in Therapia; quæ hanc ob rationem methodus quoque medendi generalis apud medicos audit, sed vana atque inutilis maneret in effectu, si hoc modo in sola speculatione theoretica, quid agendum sit, subsisteret, neque proxime per suppeditationem Materiæ medicæ, & remediorum debitorum, quibus Medicus secundum indicationes formatas, intentionem suam in actum deducere valet, suffulciretur, & efficax redderetur.

III.

Altera quæ in præsentè tractatione generalis mihi audit, in comparatione ad priorem magis specialis est methodus, dum non solum modo circa causas in abstracto consideratas, quidque circa illas theoretice quasi agendum sit, hæret, sed applicationem realem monstrat ad mor-

bos singulos in concreto; quomodo nempe sub variarum
 atque diversarum causarum concursu, singulæ causæ se-
 cundum respectum proprium sit occurrendum, & quo or-
 dine, qua serie id præstandum sit, quamnam in singulo
 morbo causam primo, quam vero postremo loco aggre-
 di debeat, secundum indicationes, quæ vel a causarum
 quantitate, vel qualitate, vel ordine agendi atque effectu,
 formantur: an primo sit suscipienda materiæ peccantis in
 præsentente morbo correctio & præparatio, an vero imme-
 diate adornanda ejus evacuatio, an primo ad causas, an
 vero ad causarum effectus sit respiciendum. Hoc dicitur
 a Fernelio Methodus medendi, quando Lib. I. Meth. med.
 Cap. 4. inquit. *Causa omnis prius quam affectus methodo
 recta excindi & summoverti debet. Quocirca causa pri-
 mum, genitus dein affectus est submovendus: ita enim ra-
 dicitus extirpabitur, nihil ut deinceps ejus repullulet. Er-
 go quum longior quedam continuatio seriesque causarum
 existit, in qua alia ex alia nasci, & existere, & omnes in-
 ter se aptæ connexæque videbuntur, suo quæque ordine de-
 menda erit. Hæc non jam simplex, sed methodica curatio
 est, quæ non solis remediis, sed via utendique ratione com-
 pletur. Hæc una maxime herbariis, atque Pharmacopœis
 quibus etiam cognita est remedium materia, Medicus est
 præstantior. Et hoc est quod Praxin generalem singulo-
 rum morborum nominare solent Medici, & Medendi me-
 thodus, quæ mihi in præsentente generalis audit.*

IV.

Huic contradistinguitur tertia, quam individualement
 nominare placet, vel cum aliis in comparatione cum
 proxime antecedente, specialissimam: & hæc quidem ea
 est, quæ ad individuales circumstantias singulorum mor-
 borum

borum in singulis personis dirigitur ; ita ut non apud omnes ægrotos eodem licet morbo laborantes, plane & præcise idem agere liceat, sed aliquando mutatio quædam sit suscipienda, quæ a regula generaliore ex parte reclinare videtur, & uno verbo dicendo, ut cum Rolfincio, ea quæ universaliter in arte medica traduntur, applicentur ad singula. Id quod difficillimum semper habitum fuit in arte: unde Ill. Stahlius dicit: *Hæc certe methodus, longe dispar est ab illa generalissima methodo therapeutica, qua solummodo e fontibus auxiliorum delibantur remediorum genera, quæ uni vel alteri affectui convenire queant.* Et Galenus Lib. V. de tuenda sanitate, cap. 8. inquit. *Non omnes adeo sunt solertes, ut ex solo universali præcepto inveniunt, sed qui ad ea quasi manu ducant, opus habent.* Cujus difficultatis fundamentum & ratio duplex quidem allegatur ab Experientissimo Rolfincio ; partim in affectuum morbosorum varietate, partim in eorundem complicatione consistens. Cum vero Morborum varietas ac multitudo magis ad generalem methodum spectet, atque sub illa singulorum tractatio methodica secundum diversitatem causarum comprehendatur ; rectius morborum complicationi ad latus poni debere existimo, individuum differentiam, secundum temperamentum, ætatem, sexum, consuetudinem, virium robur aut imbecillitatem, statum plethoricum, aut idiosyncrasiam specialem, nec non hæreditariam dispositionem ; & morbos prægressos. Morborum enim quod concernit complicationem, nemini ignotum est, multoties tales in uno individuo vel simul oriri, vel sibi invicem supervenire atque concurrere morbos, qui inter se contrariantur, atque contrarias quandoque indicationes, cum contrariantibus remediorum generibus,

ribus, postulant, aut ad minimum non idem remedii genus, aut eandem indicationem permittunt atque concedunt: quemadmodum in febre tertiana si cum phthisi, vel Hernia, vel in hæmoptico occurrat; respectu febris Vomitus locum habere potest, qui tamen respectu reliquorum morborum non conceditur, sed contraindicatur.

V.

Si autem individualis subjectorum conditio consideretur, nemo nescit qui in praxi clinica versatus est, diversa temperamenta haud raro diversa quoque remediorum genera postulare; cum temperamenta calidiora & activiora, temperata leniora imo sedantia; frigidiora vero & ad phlegmaticum tendentia, activiora calidiora remedia in genere requirant & tolerant. Sic quoque ætatis ratio est habenda, tam in selectu remediorum generali, quam dosium distributione & directione speciali: cum notissimum sit, quod ætas tam infantilis ac puerilis, quam senilis haud easdem evacuationum species sine discrimine permittat, quæ in ætate juvenili aut vividiore virili concessæ sunt; & quod ratione omnium remediorum, præcipue Evacuantium, eorumque doses determinandæ, maxime habenda sit ratio ætatis, quippe quæ apud infantes pueros ac senes, ordinariè levior & lenior esse debet quam apud adultos, juvenes, virosque vegetiores. De sexu notorium est, quod unus præ altero diversis morborum generibus subjiciatur, quæ alteri haud familiaria existunt; & quod sexui sequiori propter afflictiones hystericas, varia remedia, præcipue dulcia, & odorifera, sæpissime plane non sint exhibenda, quæ tamen nobiliori sexui congrue propinantur. Consuetudinem quod con-

cer-

cernit, Medicos sane non latet, quanta sit ejus efficacia, & quanti sit habenda: ut enim non dicam de consuetudine ægrotandi, secundum quam haud raro Morbus aliquis gravis in imbecillo corpore toleratur ac superatur, qui in subjecto robustiore, sed ægritudinibus minus adueto, periculosissimus existit: considerata modo erit consuetudo circa cibos & potus a juventute aut multo tempore usurpatos, qui his salubres existunt, minus aduetsis vero molestias creant; ita ut sæpe Medici, quo consuetudini tali etiam in morbis indulgeant, necesse habeant: Id quod etiam aliquando ad remediorum diversorum assumptionem sese extendit; siquidem Opiatorum usui aliqui adeo aduetsi fieri solent, ut majores illorum doses, quas alii sine damno ferre nequeunt, sine omni alteratione actionum devorare possint.

VI.

Nec virium robur aut imbecillitas negligi debet, quin in medendi methodo particulari circumspeditionem multam injungat Medico. Si enim evacuationes varii generis sunt adornandæ, hæ præcipue abhinc directionem & moderationem patiuntur; dum corpora robusta, juniora, quorum vires non sunt fractæ, facilius illas tolerant, atque largiores, cum ex opposito debilitatio virium illas vel plane prohibeat, vel ad minimum moderatiores suadeat: quæ virium consideratio non minus necessaria est circa Opiatorum & anodynorum exhibitionem, quippe quæ sub magna virium prostratione non conceduntur, licet de reliquo ab uno alterove symptomatum indicentur. Plethoræ præsentia aut absentia haud minorem sui requirit considerationem; cum præcipue in peculiaribus morbis ad illam respiciendum sit in decidenda necessitate aut utili-

utilitate Venæsectionis, vel Hæmorrhagiarum spontaneorum: dum in simili morbo tales evacuationes sanguineæ in uno individuo necessariae & proficuae esse possunt, quæ tamen in altero subjecto cum damno aut periculo ægri administrantur aut adsunt. Idiosyncrasia naturæ haud minus exploranda est apud ægrotantes, præcipue in sexu sequiore, ubi haud raro contingit, ut unum remedium v. g. citratum, rosatum, moschatum, crocatum, camphoratum, castorinum, ab uno individuo promptissime assumatur, a quo alterum vomitus, nauseas, lipothymias experitur, ideoque illius usum merito averfatur: quale quid præcipue apud fœminas hystericas circa odorifera & suaveolentia contingere solet. Sic quoque hæreditaria dispositio non raro indicationibus ordinariis contrariatur; quando morbi per hæreditatem contracti cum aliis forsan complicantur, aut adminimum concurrunt, vel hæreditaria dispositio morbum aliquem minatur facile excitandum, propter quem unum alterumve remedium genus præsentis morbo de cetero accommodatum, omitti debet. Morbi tandem prægressi non secus Medici curantis intentionem sæpissime varie mutant, dum modo respiciendum est ad vires sub morbo prægresso prostratas nec iterum sufficienter recuperatas; vel ad morbi præsentis novi ortum, qui ex prægresso vel male vel non radicitus curato propullulavit, vel etiam in eundem iterum degenerare & transmutari potest: ratione quarum circumstantiarum, vel prognosis diversa de facili aut difficiliore curatione erit formanda, vel tractatio secundum causas magis specificæ & alio, quam sub methodo generaliore, ordine, administranda, vel debita circumspectio & attentio adhibendo, ut prior morbus, si præcipue præ-

præsente periculofior fuerit, præoccupetur atque præcaveatur; id quod generaliori respectu citra concursum talium circumstantiarum individualium haud necesse esset.

VII.

Ut Rubro præsentis Dissertationis satisfiat, necessitas & ordo nunc postulabit, ut perquiram, an hæctenus descripta & generaliter saltim adumbrata methodus individualis, generali sit contraria, ita ut illam plane non considerandam æstimare debeat aut possit Medicus, sed ex opposito, & inverso plane ordine, a generali penitus alieno, incedere necesse habeat. Antequam autem ad quæstionis decisionem me accingam, necessarium duco indigitare, differentiam, & contrarietatem methodi, non unum idemque esse. Contraria enim methodus involvit alterius cui contrariatur exclusionem omnimodam, ejusque rejectionem, ut neque in totum neque in tantum fundamenti loco retineri possit, sed loco illius plane alia illi e diametro opposita substituatur: cum methodi diversitas ac differentia fundamentum essenziale & generale retinere, sed certis saltim respectibus ex parte ab invicem declinare possit. Quibus suppositis sustineo, Methodum medendi individualem a generali quidem secundum varias circumstantias differre atque distinctam esse, nullatenus tamen fundamentaliter ac essentialiter illi contrariam esse, multo minus esse debere, si rationalis methodi titulum gerere cupiat, sed generalis methodi fundamenta legitime ac rite adornata, fundamenta quoque manere essentialia methodi individualis, quæ saltem limitationem aliquam certamque directionem secundum specialia patiuntur.

VIII.

Quod ut tanto clarius evadat, monstranda nunc erit tam convenientia, quam discrepantia utriusque methodi, in quo consistat: convenire itaque debet Methodus medendi individualis cum generali, si rationalis dici mereatur, essentialiter, sicut ab illa differre potest accidentaliter, id quod ita interpretor: quod nempe sub individuali methodo medendi, æque ac sub generali causæ legitimæ tam proximiores, quam remotiores, nec minus occasionales rite sint inquirendæ, ponderandæ & pensitandæ, quo factò secundum causarum ductum & ordinem indicationes essentielles sunt formandæ, secundum quas per causarum remotionem aut correctionem effectus illarum aut læsio morbida removeri debet; neque hoc respectu aliter in uno, quam in altero subjecto agendum sit. Ponamus itaque casum in terminis generalioribus; quod in Morbo aliquo præsentè, præsens sit materia aliqua, tam quantitate, quam etiam qualitate sua peccans, quæ proxime sua præsentia affectum morbosum produxit; qui si rationali methodo curari atque tractari debet; necessario requirit materiæ peccantis tam correctionem & alterationem, quam illius evacuationem aut imminutionem, quo factò ea quæ ipsam læsionem inductam, aut symptomata respiciunt, erunt observanda. Hæ indicationes sane, & hæc methodus a rei natura desumpta, & essentialiter ad curam spectans, in simili atque eodem morbo semper attendi & applicari debet, in quocunque individuo aut subjecto idem morbus occurrat, sine ulla consideratione ætatis, temperamenti, sexus vel alius cujuscunque conditionis: licet de reliquo circa ordinem specialiter observandum, pluresque alias circumstantias diversæ varia-

variationes, sub applicatione individuali concurrere possint.

IX.

Positis enim superioribus circumstantiis essentialibus, in diversis atque distinctis individuis, ab eodem morbo correptis, in uno illorum magis urgere poterit materiæ ejusdem peccantis abundantia, & effectus noxius proxime ab illa dependens: cum in altero majorem magisque urgentem considerationem procul dabo mereatur ejusdem materiæ peccantis qualitas, sub quibus circumstantiis neque una, neque altera superius indigitatarum indicationum tollitur; verum tamen quæstio movetur, cui in singulo individuo magis insistere debeat aut possit Medicus, & quænam in ordine agendi sit præferenda? an in utroque subjecto vel correctio, vel evacuatio & imminutio materiæ peccantis primo sit suscipienda? an vero alterutra sine alterius concursu forsan administrari possit? ubi utique hæc differentia occurrit, ut in priori casu, præcipue si aliquod periculum ex mora imminutionis & subtractionis emergere posset, evacuatio & subtractio materiæ peccantis præferatur, atque ab hac curationis initium fiat; & quamquam non omnis simul & semel subtrahi & evacuari queat materia, potissima tamen ipsius portione remota, impetus affectus morbofi infringatur, reliqua autem portio tanto commodiori correctioni & alterationi, cum subsequente eliminatione subjecta maneat: sicut in casu posteriore convenientius erit, si secundum regulas generaliores materiæ peccantis correctio, alteratio, aut ad mobilitatem promptiorem dispositio præmittatur, quam denique tanto commodiore effectu evacuatio atque subtractio excipere potest: siquidem

dem non minus calus individuales occurrunt, ubi materia peccans, quæ ordinarie quasi alterationem præviam ante sui excretionem requireret, aliquando hac neglecta penitusque omiſſa, ſimpliciter & commodiſſime excerni atque foras eliminari poteſt ac debet.

X.

Exempla ſicut ordinarie rem magis illuſtrant ita in præſente quoque negotio non ſine fructu erit, ſi illis pro uberiore ſententiæ meæ declaratione utar variaque illorum adducam, quæ facile ad ſingulos morbos applicari, meumque aſſertum confirmare poterunt. Cum itaque febres adeo conſuetæ atque ſolemnes ſint ex morbis quotidie occuſantibus, ut fere pro ſolenniſſimis, quibus cum plurimum Medicis res eſt, declarari poſſint, non abs re eſſe putaverim, ſi abhinc initium fecerim, & ex intermittentibus ſaltem Tertianam legitimam in medium proferam. Hujus cauſa proxima materialis ordinarie eſt ſaburra ex parte biliola, ex parte cruda ab alimentis ingeſtis, vel cum nauſea oblatis, vel concoctu difficilibus & in mucorem degeneratis, propter quam materiam peccantem motus illi oriuntur febriles. Si jam ſecundum methodum generalem rationalem curatio aut ſanatio ægri ab hac febre fuerit inſtituenda, neceſſitas ſane naturalis ſequentes inculcabit indicationes: Ut np. 1) Materia peccans ſive ſaburra in Ventriculo & Duodeno præcipue hærens præparetur ſive mobilis reddatur: 2) eadem mobilis facta tempeſtively educatur & removeatur: 3) ut remota atque evacuata penitus illa cauſa craſſiore, reliquæ quaſi ipſius forſan humoribus jamjam communicatæ, per adæquatas ſecretionum & excretionum conſervationes excernantur; ſub quo negotio ſimul cura haberi

beri poterit symptomatum tam leniendorum quam præoccupandorum: quibus peractis: 4) demum subjungenda erit motuum febrilium cohibitio atque remotio per ita dicta specifica; quæ quantum hætenus innotuerunt, ordinarie ex classe adstringentium, vel adminimum subadstringentium & tonicorum esse solent. Hæc methodus secundum causarum conditionem instruenda, requirit secundum primam indicationem remedia digestiva, salina, absorbentia & ex parte amaricantia, nec non diluentia: quæ in ordine vi secundæ indicationis excipere debent Evacuantia, vel vomitu per superiora, vel laxatione per inferiora, materiam crudiores eliminantia; quæ optimo ordine die aut tempore intercalari sunt propinanda: quibus deinde pro tertia indicationum obstinenda sub Paroxysmorum recursum diapnoica fixa sub æstu, & post illum leniora alexipharmaca succedant: donec quarto senescentibus & mitescantibus successive paroxysmis, opportunum accedat tempus specifica subordinandi, & motus febriles in totum sustendi.

XI.

De hac methodo quæ generalis est, & secundum causas adornata, sane persuasus sum, ut in essentialibus, nunquam in ullo individuo sine damno ægrotantis mutari aut aliter institui possit: licet secundum individuales quasdam circumstantias, mox declarandas, aliquando variationem admittat. Sic enim circa primam indicationem in uno individuo forsitan sola materiæ peccantis emollitio per diluentia sufficere poterit, quæ in alio remedia pharmaceutica requiret; e quibus iterum unum individuum salina & absorbentia, alterum vero amaricantia & acriora postulabit; siquidem non minus facile aliquando ca-

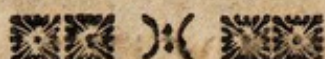

sus occurrit; ut diuturna præparatio plane non sit neces-
 saria, sed post cognitam causam immediate evacuatio lo-
 cum habeat, si n.p. materia movenda per se mobilis exi-
 stat, primæque hujus indicationis absolutam neces-
 sitatem excludat. Altera quæ materiæ peccantis crudioris,
 mobilis tamen, eliminationem poscit, adeo in se neces-
 saria est, ut negligi haud debeat: interim tamen cum il-
 la evacuatio vel per superiora, vel per inferiora, vel si-
 multaneæ, vel successive, vel lenioribus, vel fortioribus
 remediis celebrari & suscipi queat, individuum præsens
 utique Medico rationali ansam suppeditabit meditandi, an
 Vomitorii usus permittatur aut contraindicetur, & loco
 illius catotericum evacuans sit eligendum? an ætas, vi-
 res, sexus, morbus forsitan prægressus, leniorum aut for-
 tiorum remediorum suadeat usum? an unica vice, an
 repetita evacuatio talis suscipi possit aut debeat? Quoad
 tertiam certum quidem in genere manebit, quod par-
 tim per diuresin, partim vero, & quidem utilissime, re-
 liquiarum morbificarum in humoribus hærentium excre-
 tio obtineatur, eaque remittente paroxysmo vigere de-
 beat; cum præterea specialiter dijudicandum maneat,
 an temperamenti, victus, aut animi pathematum ratio,
 diaphoretica fixa, an vero calidiora & positiva concedat;
 nec minus quo gradu ipsa excretio diaphoretica conti-
 nuari possit. Quartam quod attinet indicationem, mo-
 tum nempe febrilium cohibitionem, in singulis indivi-
 duis omnium primo generice ponderanda erit ipsius ne-
 cessitas, cum, si sub reliquis indicationibus rite observa-
 tis motus illi sponte cessent, in universum ipsius neces-
 sitas exspiret: præterea autem, licet quamplurimum neces-
 saria esset, individualiter tamen remediorum quoad gra-
 dum

dum effectus differentium selectus, simultaneus, aut repetitus & successivus usus, erit dijudicandus, ne his neglectis graviter impingat, erroremque aliquando haud facile emendabilem committat.

XII.

In aliis febribus continuis acutis, ubi materia peccans in humoribus hærens, vel per diaphoresin solam, vel per exanthemata speciatim excernitur, generalis methodus requirit materiæ peccantis tempestivam præparationem aut concentrationem, ut subsequente motu secretorio & excretorio tanto promptius atque securius per vias periphericas sub forma halituosa, aut exanthematica educi queat: sub quo scopo sollicitè Medicus in genere omnes alias excretioni periphericæ contrariantes evacuationes evitare studet, ne anomalix motuum variæ inde sequantur, & universa methodus turbetur. Unde ab alvi exstimulationibus, præposteris Venæsectionibus præcipue in exanthematicis sibi cavet, optime conscius, quod exanthematum exclusio, aut illius debita continuatio, ordinarie per illas evacuationes sufflaminetur aut turbetur. Interea hoc non impedit, quin rationalis Medicus aliquando secum perpendat, annon status plethoricus individualiter præsens ipsam excretionem periphericam & exanthematicam in uno alterove individuo difficiliorem tardiolemque reddat; quo impellitur eo, ut ceteris paribus & conspirante ætatis, virium, temporis morbi conditione, Venæ sectionem moderatam & tempestivam admittat, quo ipso tamen methodum de reliquo consuetam generalem, excretionem periphericam pro scopo habentem, nullatenus deserit, sed potius hoc ipso consilio specialiter facilitare studet, id quod in plurimis aliis,
iisdem

possint, utique secundum individuales circumstantias dijudicandum manet; an, & in quantum, in uno individuo remedia diætetica, potulenta diluentia cum subordinatis motibus sufficere possint? an vero in altero subjecto pharmaceuticis remediis opus sit suscipiendum? & si hoc; an salina digestiva, an calidiora resinosa, pro differentia temperamenti aut symptomatum conjunctorum, sint præferenda? an spes subsit sufficiens, per modo dicta auxiliorum genera aliquid efficiendi? an vero res exigat ad fontium salubrium usum deveniendi? in quo ultimo casu iterum res judicii erit, an Acidulæ, an Thermæ pro diversitate individuorum secundum temperamenta sint eligendæ? & an fontes medicati solum totum negotium exhauriant, an vero remediorum pharmaceuticorum usus sit jungendus, præsertim quantum roborationem tonicam viscerum concernit: nec minus, quo ordine, qua mensura, & quamdiu usus thermarum aut acidularum, vel seorsim, vel conjunctim sit adorandus. Hæc omnia licet in se diversa existant, & pro diversitate individuorum diversimode administrari debeant, nihilominus essentialiter inter se conveniunt, dum respectum verum causarum pro fundamento agnoscunt, nec ullam quoad indicationes generales mutationem aut inversionem concedunt; sed solummodo executionem indicationum individualiter facilitant.

XV.

Possent hæc, si tempus permitteret, ulterius deduci, & innumeris exemplis practicis illustrari ac corroborari; cum autem allata sufficienter scopo proposito inserviant, atque superius assertum, quod individualis methodus secundum aliquas circumstantias equidem differre possit, verum nequaquam generali methodo essentialiter contradicat, aut contradicere debeat, abundantissime confirmant, ultimum quod

quod huic tractationi reservatum est, potius in eo occupatum erit, ut utilitas practica ex hac consideratione eliciatur ac demonstretur. Quarum primam esse censeo, ut Medicus junior præcipue verum acquirat conceptum de Methodo medendi individuali, quod nempe, si rationalis audire debeat, non nisi secundum causas, earumque rationalem atque methodicam tractationem & remotionem sit instituenda; nullo modo autem illi, quæ hanc causarum legitimam tractationem docet, debeat contraria esse, ejusque ordinem essentialem invertere; sed specialem ac individualem methodum nil aliud esse, nisi generalis methodi ad casus speciales applicationem veram atque legitimam, quæ indicationes generales semper pro norma habet cardinali: *id quod Galenus Lib. IX. De Methodo medendi Cap. VI. luculenter confirmat, dicens: Pro comperto habemus, non licere ullius artis scientiam nancisci, nisi & methodum quendam habueris per universalia vocata theoremata, & in particularibus te exemplis exercueris: quum neque fieri possit, ut sine multiplici in ægris singulatim exercitatione, quod ex usu sit, facias, nec sine universalium cognitione probe exercitatio procedat, quippe quum in universalibus methodus, in particularibus exercitatio consistat.*

XVI.

Altera quam præsens tractatio medico affert utilitas, esse poterit Methodi rationalis cognitio atque distinctio ab irrationali & falsa: quæcunque enim methodus medendi in individuis ita declinat, ut ordinem causarum negligat aut postponat, earumque ductum non sequatur, sed citra causarum removendarum habitum respectum curam morborum aggreditur, illa palliativa, non fundamentalis est, nec ullo modo methodus dici meretur, quin potius tumultuariæ tractationis nomen retineat, simulque aperte satis

monstret, eum qui tali via incedit, nedum scire aut intelligere quid methodus vera sit nominanda, nec ullam artis suæ certitudinem possidere. Cum ex opposito Medicus, qui methodum individualement in legitima & vera generali, secundum indicationes rationales adornata, essentialiter fundatam habet, & generales regulas probe ad speciales casus adplicare novit, & flectere didicit, tertiam illam utilitatem ipsemet deprehendet, quod ars medica quam profitetur atque exercet, certitudine non careat; ita ut vel certos artis effectus promittere atque præstare valeat, vel ubi artis potestas in morbis incurabilibus quidem deficit, ad minimum ex certis fundamentis certos eventus prædicere possit.

XVII.

Ultimo demum loco Objectio illa, quæ aliquando a Medicis ipsis, quasi in opprobrium studii medici academici formatur, hac instituta tractatione retunditur atque restringitur: quod nempe longe alia res sit Morborum curatio in cæthedra, & ægrorum tractatio apud lectos: hic enim rem sæpe longe aliter procedere, quam doctrina in academiis hausta id ferat. Quamvis enim secundum mentem Excell. Dn. Præsidis haud inficiandum sit, hoc axioma, quoties ad dogmata practica speculativa falsis fundamentis superstructa adplicatur, sua veritate pro dolor gaudere, atque multoties nullum penitus nexum inter regulas therapeuticas generales, & applicationem, inveniendum esse, si praxin vulgarem & tumultuariam adspiciamus; nihilominus tamen cum eodem confido, quod longe aliter sentiendum sit de vera & fundamentali methodo, quæ secundum saniora principia & causas veras, non vero fictas instituitur, ubi methodus medendi non ex opinionibus & hypothesebus speculativis, sed ex vera historia facti circa morbos, depromitur; id quod omnes, qui vera tali methodo in sua
praxi

praxi utuntur, uno ore testantur, eoque ipso scientiæ suæ certitudinem declarant atque obfirmant, nec non ex fundata atque legitima observatione repetita alios veram viam, veramque methodum docere possunt; qua instructi in simili morbo semper in essentialibus eodem modo incedere possunt, quamvis in accidentalibus diversas admittant variationes. Unde necessitas sane postulat, ut Medicus praxin aggressurus clinicam, has differentias noscat, in quo positæ sint, & circa quod non versentur; ne falso metu percellatur, & jactis veris artis fundamentis, sine necessitate ipsam praxin individualem pertimescat. Ubi tamen utique optandum esset, ut frequentior quoque occasio adesset, quo Discipulos a Docentibus manu quasi ad exercitium speciale duci possent; & sub tali exercitio verorum dogmatum rerum cum experientia nexum viderent, eoque ipso verum a falso discernere discerent. Id quod scite atque apposite sane Galenus indicat Method. med. L. IX. c. 4. dicens: *quandoquidem in exemplis exercitari quidvis discipulos maxime expedit: neque enim semper satisfaciunt ad exactam cognitionem universales methodi. Sunt autem exemplorum ea propioribus habenda, quæ ipsi oculis usurpavimus: quando si omnes qui docere scribere ve aliquid sunt aggressi, ea prius operibus ostendissent; prorsus paucula quædam falso dicerentur: nunc autem plerique alios docere tentant, quæ nec ipsi unquam fecerunt, nec aliis ostenderunt. Et cap. 6. Tanquam igitur, qui iter aliquod ingredi student, utroque invicem utuntur crure: qui altero claudus est, uno dumtaxat utitur, & longe spatio, & sæpe errans, viam peragit: ita sane, qui finem cujuslibet artis consequi parat, duobus his veluti cruribus, vel instrumentis, vel quomodocumque appellasse libet, uti debet; in universalibus theorematibus methodo; in particularibus exercitatione.*

His paucis B.L. contentus sis, rogo: mihi autem meoque labori qualicumque fave!

PRÆNOBILI ATQVE DOCTISSIMO
DNO CANDIDATO

S. D. P.

FRIDERICVS HOFFMANNVS.

EX veroutiq; sentire mihi videntur ii, qui præcipuum Medici officium in iudicando consistere censent. Quicquid enim in theoreticis addiscendum, in pathologicis cognoscendum, in semioticis prædicendum in practicis faciendum, id omne ut cum iudicio fiat necesse est. Potissimum tamen totius therapia medicæ cardo in eo vertitur, ut servato ubivis exacto discrimine, medicatio instituat. Multiplices quippe morborum sunt causa & variae, medicamenta varia, corpora varia. Hinc, occurrente, quisquis sit, morbo, perfecta ipsius historia conquirenda, symptomata quævis curate expendenda, atque ex iisdem, quæ subsit causa, perite conjiciendum. Vires deinde remedium cognoscendæ cum modo quo agunt, & comparatione cum morbi causa instituta, quæ subigendæ huic ex omni apparatu quadrent & sufficiant, concludendum. Maxime omnium vero ipsius ægrotantis corporis ratio habenda & dispiciendum, quæ virium & partium in eo per ætatem, sexum, victum, clima, animi inclinationes, nativitatem aliæque plura constitutio, ac singulis his medicatio prudenter accommodanda. Qui sic morborum curationem aggreditur, cum iudicio, maximum illud in praxi arcanum, rectam medendi methodum, obtinebit & cum certa ratione, quo ordine, quo tempore, qua dosi & proportione, quo cum regimine sanitatis præsidia offerenda & quamdiu iisdem ad obtinendum salutarem effectum insistendum sciet. Qui secus procedit, Empiricum agit, non medicum rationalem, animo fluctuat, hallucinatur & in haud leve sanitatis ipsiusque vitæ discrimen ægros adducit. Tu certe, candidate doctissime, hæc omnia apprime perspecta ter-

mes, enimque ob causam, quamdiu apud nos commoratus es, id quam maxime egisti, ut non generalia tantum artis salutaris praecepta haurires, verum a probatissimis & usu exercitatis doctoribus, quae ratione omnia cum iudicio ad usum transferenda sint, disceres & sic medicinam Tibi comparares rationalem. Locuples testis est ipsa haec Tua dissertatio, qua nobile argumentum, de medendi methodo ad individua perite accommodanda, Tibi excutiendum sumisti, ac in enodando hoc industriam, eruditionem & peritiam monstrasti haud vulgarem. Perge igitur, qua coepisti viae insistere & duce ubivis subaecto iudicio, felici cum successu ipsam etiam artem exerce. Ego certe & patriae, & Tibi, fausta multa ominor, ac voveo, ut summum Numen gratia sua Tibi clementer adesse Teque saluum semper & incolumem servare velit. De prop. Halæ VI. Kal. Septbr. c1716ccxxiix.

PRÆNOBILISSIMO ATQUE PRÆSTANTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. D. P.

PRAESES

Anni ferme quatuor nunc præterlapsi sunt, cum prima vice ad nostram Fridericianam perveneris, atque ab eodem statim tempore, Praclarissime Dn. Candidate! Te studio artis apollineæ, sub mea præcipue manu ductione, mancipaveris. Non possum, quin publice tester, Te tempus quo Musis nostris interfuisti, haud inutiliter trivisse, cum potius sedulus Lectionum tam publicarum quam privatarum sectator semper fueris. Hinc universum quem vocamus cursum, secundum omnes ipsius palmarias partes, non modo summa assidui-

assiduitate audivisti, Verum etiam ea quæ in Eridericiana ex ore Docentium hauseras in exercitium practicum convertere studuisti. Quam ob rationem superiori anno Eridericianam reliquisti, non ea intentione, quasi discendorum tædio affectus, sufficienter sapere reputares; sed, ut ea quæ in theorematibus methodice didiceras, ad lectos ægotantium exercere disceres; atque sub illa exercitatione, quæ ex ore Docentium memoria ceperas, an vera, an falso fuerint, experimentum faceres; optime perpendens; generalia theoremata haud sufficere, nisi specialioribus impendantur usibus. Cum itaque sub sedula perquisitione, & exercitatione practica in patria instituta, prope expertus fueris, haud equidem omnibus omnia convenire ægotis nec in simili morbo simili morbo similia semper juvare; verum tamen clinicam praxin quæ rationalis audire cupit, rationalibus quoque certisque niti debere fundamentis, ex generalioribus theorematibus depromendis, haud ignobile hinc selegisti argumentum inauguralis Dissertationis; quam proxime nunc sub qualisunque meo moderamine publice defendere intendis: Gratulor Tibi Candidate Dignissime! quod felici cursu metam studiorum academicorum attigeris, ut ultimum academici studii specimen edere possis. Nil magis optaverim, quam, ut sub Divini Numinis benedictione semper Methodum individualement medendi, cum generali quæ Tibi inculcata est, convenientem atque blanda harmonia conspirantem, in artis medicæ honorem, ægorum solamen, propriumque commodum experiaris, & ab experientia certa opprobria artis, quasi in certa & conjecturalis sit, declinare possis. Sis salvus redux, Parenti optimo gaudium senectutis, Patriæ decus ægorum solamen. Vale! Dabam e Museo D. XXVII. Aug. MDCCLXXVIII.

